

מבט מקרוב על האשליות שמוכר יעלון

שאול אריאלי, הארץ, 23 באוקטובר 2017

<https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.4532785>

"סכנת טעות לאומית היתה טבועה בעצם הווייתנו כארץ של חזון, שכן החזון מבקש לשנות את המציאות. אולם גודל החזון, המתנה את הגשמתו, היא מציאותיותו, הטמונה בכך שלמרות שהחזון מבקש להתעלות על המציאות, רגליו תמיד נטועות בה. זה ההבדל בין חזון לבין פנטזיה המרחפת על כנפי האשליה". כך כתב יהושפט הרכבי בספרו על מצדה (1982). אין כמו דברי משה (בוגי) יעלון, בפני בני האולפנה בבית שמש, בכדי להמחיש כיצד בורות בהיסטוריה המודרנית של העם היהודי וכיצד התעלמות מהמציאות ומאילווציה, מתוך תקווה שהאשליה תעצב מציאות רצויה, היא מתכונת בדוקה להידרדרות אלי אסון. יעלון התחיל ב"אני טוען שהגבול מסומן על ידי תלם המחרשה, הגבול מסומן על ידי בית ילדים". אין מיתוס מופרך היסטורית יותר מהטענה הזו. מכל הישובים היהודיים בארץ ישראל, רק מטולה השפיע על קביעת גבולותיה של פלשתינה-א"י המנדטורית. הוא נחשב על ידי הבריטים והצרפתים כ"דן" ההיסטורי. כמקיים הנוסחה התנ"כית לארץ ישראל "מדן ועד באר שבע", הוא הוכלל בשטחה והעניק לה את "אצבע הגליל", בהסכם שנחתם ב-1920.

הצעות שונות לחלוקת הארץ בין ערבים ליהודים הועלו פעמים רבות בידי גורמים שונים ומשיקולים שונים, בשנים 1922-1947, אך הן לא התממשו. גם בהחלטת החלוקה ב-1947, שאף היא לא התממשה, נכללו שיקולים נוספים לתפרוסת האוכלוסייה. למשל, בנגב שבין באר בשבע למפרץ עקבה לא התקיים אף ישוב יהודי, ובכל זאת הוא הוקצה למדינה היהודית בכדי לשמש פרוזדור יבשתי לים האדום עבור יצוא לאפריקה ולמזרח אסיה. מנגד, על פי ההחלטה היו אמורים להישאר לא פחות מ-33 ישובים יהודיים בשטח המדינה הערבית, משום שהיו ממוקמים הרחק מריכוזי ההתיישבות היהודית. בדיוק כמו ההתנחלויות המבודדות בגדה המערבית, שאין כלל היתכנות לספחן לישראל במסגרת הסדר קבע. גם ירושלים, עם אלף יהודים, כשישית מהאוכלוסייה היהודית בארץ ישראל, לא תוכננה להיכלל במדינה היהודית אלא במסגרת גוף נפרד, משום חשיבותה לשלוש הדתות. גבולותיה של מדינת ישראל נקבעו במלחמות ישראל ובראשן מלחמת העצמאות. הגיאוגרף גדעון ביגר מתאר בהרחבה כיצד "כידון הרובה" ולא "להב המחרשה" קבעו את הגבולות. קווי שביתת הנשק נקבעו בהתאם לקווי העמדות של הכוחות בתום המלחמה. השטחים שנוספו לישראל נועדו בראש ובראשונה ליצירת רצף טריטוריאלי הגיוני ורחב בין שלושת האזורים שהוקצו למדינה היהודית. גם אובדנם של עשרה ישובים יהודיים, ובכלל זה ישובי גוש עציון, לא הניא את בן-גוריון מלסיים את המלחמה ולחתום על הסכמי שביתת הנשק. ההתיישבות בשטחים שנכבשו באה לאחר המלחמה.

כך לגבי מלחמת ששת הימים. ישראל כבשה את סיני ורמת הגולן והמתיישבים באו בעקבות צה"ל. כשישראל העדיפה שלום אסטרטגי עם הגדולה במדינות ערב, היא פינתה את הישובים עד האחרון שבהם. רצועת עזה היא דוגמה נוספת. שעה שישראל בראשות שרון הבינה כי היא משלמת מחיר יקר מדי בהחזקת ההתיישבות הזניחה בעזה על "כידוני צה"ל", היא פינתה את כולם.

"איפה שאין בית ילדים אין צבא. אם אתה רוצה להחזיק שטח, אתה צריך שיהיה שם ישוב", ממשיך יעלון. האם לדעתו צה"ל החזיק בחצי האי סיני, הגדול בשטחו פי שש ממדינת ישראל, אך ורק עבור 7,500 הישראלים שחיו שם? והאם לא פינינו אותו למרות היותם שם? האם הנגב, המהווה 60% ממדינת ישראל, נשמר בשל כמה עשרות אלפי ישראלים החיים מדרום לבאר שבע? האם ישראל לא פינתה את עזה וצפון השומרון למרות שהיו בהם ישובים וגני ילדים? האם הוא לא הופך את צה"ל לצבא הגנה להתנחלויות? יעלון ממשיך ומגדיר מדיניות: "לא מתנחלים על כל גבעה. יש מספיק מקום להתנחל ביהודה ושומרון לעוד מיליון-שניים, למקומות שמתאימים לנו מבחינת מדיניות. את זה עושים במדיניות שקולה".

ראשית, אין כמו בקעת הירדן בכדי להמחיש מהו "אזור שמתאים מבחינה מדינית" - מתוכנית אלון ב-1967 ועד עמדתו הידועה של יעלון, שלא לפנות את הבקעה בשום תרחיש. בפועל, אחרי 50 שנות כיבוש והתיישבות, למרות הכרזתו של יגאל אלון להביא שני מיליון יהודים לבקעה והכרזתו של שרון על מיליון יהודים בבקעה, זו נשארה כמעט כפי שנכבשה. מועצה אזרית קטנה עם כ-5,000 איש, שחלק מישוביה אף איבד בשנה האחרונה במספר תושביו (כמו חמרה, יפית, ארגמן). או שמא יעלון רואה במתחם הכנסייתי "בית ברכה" (בית אל-ברקה), שנרכש על ידי עמותה אמריקאית שמאחוריה עומדים המיליונר הימני האמריקאי ארווין מוסקוביץ ורעייתו, כאזור מתאים מבחינה מדינית? מתחם בן 40 דונם, הממוקם מחוץ לגוש עציון בצמוד למחנה הפליטים עין ערוב, שבהיותו שר הביטחון אישר את צירופו לשטח השיפוט של המועצה האזורית גוש עציון.

שנית, מאין יגיעו אותם מיליון או שני מיליון יהודים? הרי התחזית של הלמ"ס מניחה אפס עלייה. האם מתכוון יעלון להגירה מתוך ישראל לגדה? הרי הנתונים שפורסמו על ידי הלמ"ס מצביעים הן על מגמת ירידה דרסטית בגידול השנתי של הישראלים ביהודה ושומרון, מ-10.3% ב-1996 ל-3.4% ב-2016. והן על היפוך במקורות הגידול. ב-1996, 68% היו כתוצאה מהגירה וב-2016 שיעורה של ההגירה ירד ל-22% בלבד. גם אם מגמה זו תשתנה, הרי הרי בהיעדר עלייה מדובר ב"העברה מכיס לכיס" ולא בתוספת אוכלוסייה יהודית. העברה שתיצור מציאות שתחייב הקמתה של מדינה אחת ואת אובדן החזון הציוני. שלישית, איפה מתכוון ליישב אותם יעלון? הרי 52% משטחי סי הם אדמות בבעלות פרטית פלסטינית המוכרת על ידי ישראל. האם הוא בונה על "חוק ההסדרה" האנטי-דמוקרטי? או שהוא מתכוון לשלוח את הישראלים לשטחי האש של צה"ל במדבר יהודה?

ההתנחלויות בגדה המערבית אכן יכתיבו את הגבול המזרחי של מדינת ישראל. אבל זה עשוי לקרות רק במסגרת הסכם קבע. הסכם על חילופי שטחים בין ישראל לפלסטין של הגושים המרכזיים הקרובים לקו הירוק בהיקף של עד 4% ופינוי של ההתנחלויות המבודדות, הפוגעות אנושות ברציפות הטריטוריאלית הפלסטינית ובפוטנציאל הפיתוח הארצי שלה. יש להדגיש שלושה דברים בהקשר לכך, הממחישים את המחיר הכבד באשליותיו של יעלון. ראשית, חילופי השטחים לא יוסיפו ולו מטר מרובע אחד לשטחה של מדינת ישראל משום שהם כרוכים ביחס חילופין של 1:1. שנית, ככל שהגושים הללו יגדלו, ייתבעו הישובים הישראליים בעוטף עזה, בבקעת בית שאן ובמרחב לכיש לוותר על יותר מאדמתם ולחדול מלהתקיים כישובים חקלאיים קהילתיים. שלישית, קו הגבול ישולש באורכו, מ-313 ק"מ לכמעט 900 ק"מ. קרי, עלות השינוי גדולה לאין ערוך מהתועלת שבו. מפעל ההתנחלויות הוא פרויקט הנדל"ן הכי כושל בהיסטוריה הציונית. פרויקט שיגרום לישראל לפגוע בעתידם של ישובים השותפים לתקומתה ונהנים מלגיטימיות בינלאומית בעבור ישובים חדשים שחלקם הוקם בניגוד לחוק, בכחש, במרמה ובגניבה, ומבלי לתרום לביטחונה. דבריו של יעלון מנותקים מהמציאות ומאילווציה. אין בהם חזון אלא אשליה מסוכנת, ואין המקרה והתנאים דומים לתהליך הייחודי שבהקמת מדינת ישראל. מערכת הבחירות שבפתח, ו"הפייק מציאות" שנתניהו וחבריו בונים בהתמדה ובנחישות, מאפשרים לפוליטיקאים להמשיך ולהפגין חוסר אחריות ביחס לעתידה של החברה ושל מדינת ישראל, על ידי שלל סיסמאות משוללות סימוכין היסטוריים או הערכות עתידיות מפוכחות. היזהרו מהם.